

Ion Luca Caragiale - O scrisoare pierdută

Este o comedie satirică care a fost publicată în 1885.

Acțiunea piesei este plasată într-un orașel de munte, capitală de județ, dar prezența în scenă a lui Dandanache trimis de la centru și numit candidat în alegeri, tot prin șantaj ca și Cațavencu, extinde politica asupra întregului sistem a vieții politice din țară.

Subiectul : într-un orașel de munte două grupări a partidului liberal, guvernamentali și cei din opoziție, sunt în toiul alegerilor pentru parlamentul chemat să revizuiască constituția. Candidatul celor de la guvernare este reprezentat de avocatul Farfuridi, iar opoziția este reprezentată de Cațavencu, directorul ziarului <<Răcnetul Carpaților>>. Cațavencu îi șantajează pe adversari cu publicarea unei scrisori de amor a lui Zoe Trahanache, primită de la Ștefan Tipătescu prefectul județului prieten a soțului acesteia, Zaharia Trahanache. Scrisoarea fusese găsită de *cetățeanul turmentat* de la care este furată de Cațavencu. Acesta amenință că va publica scrisoarea în ziarul său dacă adversarii lui nu se retrag din alegeri. Cațavencu nu acceptă ceea ce îi propune Tipătescu: o moșie, postul de avocat al statului. La insistențele lui Zoe, Tipătescu acceptă să-l sprijine pe Cațavencu în alegeri.

De la centru este trimis un alt candidat, Agamiță Dandanache, numit tot în urma unui șantaj că va publica o scrisoare de amor.

Punctul culminant al conflictului este atins în actul al -III- lea în ședința pentru fixarea candidatului. După discursurile lui Farfuridii și Cațavencu, este anunțat numele noului candidat A. Dandanache. Ca urmare Cațavencu încearcă să dezvăluie că are scrisoarea compromițătoare, dar polițaiul orașului declanșază o încăierare și politicienii se vor lua la bătaie. Cațavencu își pierde pălăria în care avea scrisoarea. Pălăria va fi găsită de *cetățenul turmentat* care probând pălăria găsește în căptușeala acesteia scrisoarea de amor pe care o duce "adrisantului". Între timp Cațavencu este prins de Zaharia Trahanache și cu o poliță falsificată și de aceea va accepta condițiile puse de Zoe trecând de partea foștilor adversari: să prezideze banchetul dat în onoarea lui A. Dandanache care câștigase alegerile, să toasteze pentru Tipătescu și să chefuiască cu poporul.

Piesa se încheie cu o scenă de armonie generală, cu mutică, cu discursuri.

Personajele

Sunt grupate în două tabere politice: într-o tabără intră cei din grupul guvernamental (Farfuridi, Brânzovenescu, Prispana, Zoe și Zaharia Trahanache, Șt. Tipătescu, A. Dandanache) și pe de altă parte cei din opoziție (Cațavencu și susținătorii săi, dascălimea și preotul). Un loc aparte îl are *cetățeanul turmentat* care îi întrușipează pe alegătorii derutați.

Toți eroii sunt prezentați prin contrastul radical dintre cea ce vor să pară și cea ce sunt în realitate.

Ghiță Prispana - este polițaiul orașului și întruchipează funcționarul slugarnic care aprobă tot ce spun stăpânii și face tot ce I se ordonă, fiind primul care încalcă legea. Afișează devotament față de stăpânii săi cu celebrul tic verbal:” curat ! ”, dar este gata să treacă oricând de partea celor care va câștiga alegerile. După ce îl arestează pe Cațavencu îi spune acestuia că îl admiră, că îi ci- tește ziarul ca pe sfânta evanghelie dar fiind “scrofulos” la datorie a ascultat de ordinul stăpânilor. Prispana este și viclean, vrea să-și asigure simpatia lui Cațavencu în eventualitatea unui succes în alegeri a acestuia. Afișază cinste și simpatie în meseria sa , dar știe să-și aranjeze mici afaceri, ca cea cu stegurile, pentru ași rotunji leafa. Scuza lui este: “ familie mare, renumerație după buget mică “. deși este polițai încalcă legea, își îndeamnă “băieții” să declanșeze bătaia în adunarea electorala pentru fixarea candidatului. Ticurile sale verbale, stâlcirea neologismelor îi trădeza incultura și platitudinea intelectuală.

Zaharia Trahanache - este președintele grupului politic guvernamental și “president a numeroase comitete și comiții”. Este tipul burghezului parvenit, dar ramolit fizic și intelectual. Personajul este ridicol prin contrastul între pretenția de a fi mare politician, capabil să-și asume multe răspunderi și ramolitismul său care este evident din cea ce face și spune. Ca om politic este greoi, de aceea are nevoie de Tipătescu. În relațiile dintre Tipătescu și Zoe este credul, naiv dar și viclean. Mai degrabă se preface că nu știe de legătura dintre Tipătescu și Zoe pentru că este mult prea viclean dovadă că știe să descopere la timp polița falsificată de Cațavencu și să-l reducă la tăcere. Apelează la șantaj prin contrașantaj. Se arată indicat de imoralitatea din jur dar nu vede corupția și imoralitatea din partidul pe care îl conduce. Vorbește în aforisme, agramat, stâlcește neologismele, are ticuri verbale - toate acestea dovedind limitare intelectuală : “ai puținică răbdare”, “stimabile”, “onorabile”. Numele său sugerează ramolismul, “zahariseală”.

Nae Cațavencu - este tipul demagogului politic, al canaliei politice, al cameleonului politic. Este tipul oportunistului politic care trece dintr-o grupare politică în alta în funcție de interesele personale. Practică avocatura și gazetăria și este pornit pe drumul parvenirii. Calea parvenirii este cariera politică. Este tipul șantajistului - atâta timp cât are “arma politică” cu care poate șantaja este inflexibil, incoruptibil, nu acceptă propunerile lui Tipătescu. În schimb când pierde scrisoarea și este găsită polița falsificată se umilește în fața Zoei, acceptând condițiile puse de aceasta și trece în tabăra foștilor adversari. Discursul pe care îl ține este un model de demagogie. El urcă la tribună afișând emoție, vorbește pe un ton plângăreț despre “țărișoara lui” apoi brusc pe un ton “lătrător” vorbește despre meritele sale. Citează greșit din Gambetta ci nu din Machiavelli: “sco- pul scuză mijloacele”; folosește neologisme cu sens greșit. Numele său - Cațavencu - derivă de la substantivul cață care este folosit ca metaforă pentru a denumi o femeie scandaloasă.

Stefan Tipătescu - prin acest personaj Caragiale a satirizat corupția din administrația burgheză. El tratează județul ca pe propria sa moșie cea ce dovedește propunerile făcute lui Cațavencu. Este corupt și imoral, dovadă legătura sa cu Zoe. Față de Zoe pare onest, îi propune să plece împreună pentru a evita scandalul, dar aceasta refuză acceptând o viață cu compromisuri. Este prezentat prin contrastul între pretenția de superioritate morală față de Cațavencu care-l dezgustă cu metodele sale folosite în lupta politică, dar este totuși corupt. Se folosește de poliția locală, apelând la abuzul de putere.

Zoe Trahanache - este soția lui Zaharia Trahanache, ea fiind defapt adevărata stăpână a județului având influențe lui Zaharia cât și a lui Tipătescu. Imorală es nu se sperie decât de guraa lumii, de scandal, de aceea îl silește pe Tipătescu să accepte târguri cu Cațavencu. Conștientă de puterea sa , când Tipătescu încearcă să se opună, es va spune: “eu îl aleg, eu și cu bărbatul meu”.

Cetățeanul Turmentat - este singurul personaj onest din piesă și întruchipează masa ale- gătorilor. El are valoare de simbol și întruchipează pe alegătorul amețit de demagogia politică. El este dezorientat și cu câteva minute de închiderea urnelor întreabă:”eu cu cine votez ?” Onest, el a fost împărțitor la poștă și de aceea va restitui scrisoarea “adrisantului”, în timp ce Cațavencu ar restitui-o în schimbul candidaturii iar Dandanache (“mai canalie decât Cațavencu”) păstrează “la loc sigur” pentru că “mai trebuie s-alt dată”.